

## **Bland gruvor och stenar – små barns läsning i Smedjebacken och Älvdalen**

### **Projektidé:**

Smedjebacken och Älvdalen, två mindre kommuner i Dalarna, olika om än med liknande problem, vill med barnbokens hjälp främja barnens utveckling emotionellt, kulturellt och språkligt. Genom att bilda nätverk och stärka banden mellan alla viktiga vuxna i barnens liv hoppas vi kunna bidra till att alla barn får uppleva lusten och glädjen i språket och berättelserna. Vi vill i detta särskilt uppmärksamma de funktionshindrade barnens behov och möjligheter till lässtimulans.

Barnbibliotekarierna i de två kommunerna vill i samråd med varandra, länsbiblioteket och aktörer i kommunerna ordna mötesplatser för gemensam kompetensutveckling, stimulans och erfarenhetsutbyte för personal runt och föräldrar till de små barnen. Vi vill så få till stånd stabila nätverk och en samsyn i kommunen kring barn och läsning.

Aktörerna i de två kommunerna sporrar, inspirerar och lär av varandra. Vi vill se om framgångsfaktorerna för ett sådant arbete skiljer sig i två traditionellt olika slags kommuner.

### **Bakgrund**

#### **Problembeskrivning:**

Smedjebacken och Älvdalen har båda negativ befolkningsutveckling, relativt hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och svag ekonomi. De två kommunerna ligger i botten på rangskalan över kulturanslag per invånare och år i Dalarna, 600 respektive 698 kr enligt Kulturstatistik 2002. De två biblioteken har trots relativt välförsedda folkbibliotek den lägsta utlåningen per invånare bland kommunerna i Dalarna. Boklån per barn är i Smedjebacken, trots intensivt läsfrämjande i skolorna, låg, och i Älvdalen relativt bra, men då ska man veta att Älvdalens skolor saknar skolbibliotek.

De små barnen behöver stöd och stimulans av människor omkring sig i sin socialisering, sin känslomässiga och språkliga utveckling. Barn växer genom närhet, samtal, berättelser och lek med orden. Barn behöver möta böcker hemma, i förskolan och i sitt barnbibliotek. Barn behöver närheten till sina föräldrar och få uppleva många gemensamma saker med dem. Barn främjas av att alla goda krafter omkring dem har en samsyn och samordnar sina resurser för barnets bästa.

Smedjebacken och Älvdalen är små kommuner, traditionellt uppbyggda med ganska vattentäta skott mellan ansvarområden. De olika enheterna behöver större kännedom om varandra för att hitta samarbetsformer och arbeta sektorsövergripande. I båda kommunerna finns en politisk vilja och medvetenhet om att man för överlevnads skull måste satsa livskvalitet, på barnen och även på kulturupplevelser. I båda kommunerna finns också nätverk av förskolepersonal och engagerade föräldrar.

### **Syfte:**

Alla barn i Smedjebacken och Älvdalen ska med gemensamma krafter ges möjlighet till möte med och samvaro kring språk, berättelse, saga och vers, muntlig och skriftlig. Viktiga vuxna kring barnen ska genom samarbete ges verktyg att kunna hjälpa och stödja barnen till goda förutsättningar för språkutveckling och lärande. Barn och vuxna ska tillsammans lustfyllt

uppleva och finna glädjen i kulturarvet och litteraturen. Kulturverksamheten och arbetet med barnens språkutveckling ska vara sektorsövergripande. Biblioteket initierar ett sådant samarbete genom att erbjuda en arena där man kan lära tillsammans, lära av varandra och reflektera med barnet i fokus. Barnbiblioteket ska vara en lyhörd resurs och självklar samarbetspartner i alla aktiviteter kring barns läsning och språkutveckling. Barnbiblioteket ska vara en lockande mötesplats för barn och unga i kommunen.

## **Metod:**

Länsbiblioteket äger projektet och deltar genom sin konsulent, som har den nationella utblicken och nätverk till stöd. Projektet genomförs samtidigt i två kommuner, där barnbibliotekarierna samråder. Är det olika förutsättningar för nätverksbygge i en gammal bruks- och arbetarort och i en av småbruk, hantverk och kulturturism präglad bygd? Finns sammanhållande kitt, som bottnar i kommunernas respektive tradition, som vi kan använda oss av? Spelar det någon roll vilken nämnd, barn- och ungdoms- eller kultur- som folkbiblioteket ligger under? Barnbibliotekarierna bollar idéer och prövar olika arbetssätt, hjälps åt med ex utbildningar, sporrar varandra och jämför resultat för att finna framgångsfaktorer i projektet.

## **Genomförande år 1**

Vi presenterar för och förankrar projektidén hos kommunledning, politiker, verksamhetschefer och berörda aktörer.

Kartläggning av dagens verksamhet görs.

Enkäter och intervjuer görs med föräldrar och personal i barnomsorgen.

Nätverksbygget påbörjas.

Gemensamma studier startas

Sago- och berättarkurser i barnomsorgen.

Undersökande observationer på biblioteket.

## **År 2**

Nätverksbygget fortsätter.

Barnbibliotekarierna deltar i aktiviteter utanför biblioteket.

Läsombudsutbildningar.

Gemensam fortbildning arrangeras.

Ta fram en informationsfolder om projektet som sprids till kommuninvånarna.

Studiecirkel (gärna i regi av studieförbund) erbjuds och genomförs.

Studiedagar om språkutveckling, böcker, läsning och specialmedier arrangeras.

Större föreläsningar om barns språkutveckling och läsning erbjuds kommuninvånarna.

Barnbibliotekarierna deltar på föräldraträffar.

Barnbibliotekslokalerna ses över och görs inbjudande och tillgängliga.

Vi inbjuder till träffar på biblioteket.

Lokala sponsorer söks.

En barnboksfest avslutar projektet.

Utvärdering av projektet och plan för fortsättning i egen kommunal regi.

### **Några nya idéer utifrån nätverkens önskemål:**

- Driva ett konkret projekt i en barngrupp på en förskola, där någon ”utifrån” arbetar aktivt med barnen tillsammans med förskollärarna för att personalen ska se och inspireras i arbetet.
- Engagera dramapedagog för boklek eller musiklektion på biblioteket
- Babysbokprat i samarbete med Barnavårdcentralen

### **Projektorganisation:**

*Styrgrupp:* Smedjebackens kulturchef och Älvdalens skolchef med resp. nämndordförande och länsbibliotekarien är ansvarig avstämningspart.

*Projektledare:* Länsbibliotekets barnkonsulent och de två barnbibliotekarierna.

*Projektgrupp:* Bibliotekskonsulent på länsbiblioteket, barnbibliotekarierna och kultursekreterarna i de två kommunerna.

*Medaktörer:* Personal på biblioteket, i barnomsorg (förskollärare och dagbarnvårdare), barnhälsovård, fritids- och föreningsliv, studieförbund och socialförvaltning. Föräldrar, mor- och farföräldrar.

*Referensgrupp:* Rådgivande personer med specialistkunskap, som ej deltar aktivt i projektet såsom central logoped, erfaren pedagog och läsfrämjare, teamet av konsulenter på länsavdelningen.

Barnbibliotekarie och kultursekreterare i kommunerna är spindlar i nätverket.

### **Utvärdering:**

Projektet har startat med en enkätundersökning om läsvanor och intervjuer som kartlagt dagsläget. Enkäten riktades till personal på förskolan, dagbarnvårdarna, BVC-personal och föräldrar i förskolan. Vi undersökte hur många förskolebarn som har eget lånekort på biblioteken och intervjuade besökande familjer om deras syn och önskemål på barnbiblioteket.

Utifrån detta formulerar vi mätbara mål och drar sedan upp projektets riktlinjer i respektive kommun i samarbete med berörd personal, rektorer och övriga aktörer. Det är viktigt att ha ett arbetssätt som utgår från dagsläget och de behov som finns, så att vi hamnar rätt med de aktiviteter vi arrangerar. Önskemål om utbildningens innehåll samlas in. Vi formulerar också frågeställningarna, att söka hinder och framgångsfaktorer, för att kunna jämföra arbetet i de två kommunerna.

Projektet dokumenteras löpande av barnbibliotekarierna och muntliga utvärderingar görs av alla aktiviteter. Utförliga rapporter från arbetet år 1 finns. Projektet avslutas med ny enkät och djupintervjuer med några ur projektets målgrupp.

### **Tidplan:**

Projektet löper över två år och startade hösten 2004.